

Współpraca transgraniczna w regionie południowego Bałtyku

w świetle Interreg South Baltic Programme

Agata Ludwiczak
Andrzej Poszewiecki
Przemysław Kulawczuk

Współpraca transgraniczna w regionie południowego Bałtyku

w świetle Interreg South Baltic Programme

Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego
Gdańsk 2024

Recenzent
dr hab. Marek Grzybowski, prof. emer. UM w Gdyni

Redaktor Wydawnictwa
Jerzy Toczek

Projekt okładki i stron tytułowych
Filip Sendal

Skład i łamanie
Mariusz Szewczyk

Publikacja sfinansowana ze środków
Prorektora ds. Badań Naukowych
oraz Wydziału Ekonomicznego Uniwersytetu Gdańskiego

© Copyright by Uniwersytet Gdański
Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego

ISBN 978-83-8206-631-9

Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego
ul. Armii Krajowej 119/121, 81-824 Sopot
tel. +48 58 523 11 37, tel. kom. +48 725 991 206
e-mail: wydawnictwo@ug.edu.pl
wydawnictwo.ug.edu.pl

Księgarnia internetowa: wydawnictwo.ug.edu.pl/sklep/

Druk i oprawa
Zakład Poligrafii Uniwersytetu Gdańskiego
ul. Armii Krajowej 119/121, 81-824 Sopot
tel. +48 58 523 14 49

Spis treści

Wprowadzenie	9
1. Programy współpracy transgranicznej jako odpowiedź na problemy rozwoju regionów	13
1.1. Kształtowanie się koncepcji współpracy transgranicznej w Unii Europejskiej	13
1.1.1. Ewolucja koncepcji współpracy transgranicznej jako odpowiedź na zmieniające się warunki społeczne, polityczne i gospodarcze	17
1.1.2. Rozwój koncepcji współpracy transgranicznej	23
1.1.3. Podstawowe aspekty współpracy transgranicznej	29
1.1.4. Współpraca euroregionalna	32
1.2. Współpraca transgraniczna w poszczególnych okresach programowania	39
1.2.1. Rodzaje programów współpracy transgranicznej i ich finansowanie w poszczególnych okresach programowania	39
1.2.2. Skuteczność realizacji programów współpracy transgranicznej	49
1.3. Polskie dokumenty programowe wobec współpracy transgranicznej. Miejsce tej współpracy w głównych strategiach rozwojowych kraju w okresie 2007–2013 oraz 2014–2020	51
1.4. Problemy lokalne rozwiązywane przy wykorzystaniu programów współpracy transgranicznej	67
2. Polityka spójności Unii Europejskiej i jej realizacja w Polsce	75
2.1. Polityka spójności w świetle teorii ekonomii	75
2.1.1. Teoria klasyczna ekonomii	76
2.1.2. Teoria lokalizacji	77
2.1.3. Korzyści aglomeracji	80
2.1.4. Nowa geografia ekonomiczna dyfuzja czy polaryzacja	82
2.1.5. Model integracji przestrzennej	84
2.1.6. Czy regiony się zbliżają? Konwergencja	86
2.1.7. Kapitał terytorialny	88
2.2. Zakres, istota i cele polityki spójności w Unii Europejskiej	89
2.2.1. Cele polityki spójności	92
2.2.2. Instrumenty finansowe	94

2.2.3. Zasady polityki regionalnej	98
2.2.4. Akty prawne	101
2.2.5. Klasyfikacja NUTS	102
2.2.6. Tendencje realizacji polityki spójności	103
2.3. Ewolucja koncepcji rozwoju regionów w Unii Europejskiej	104
2.3.1. Reforma Delorsa	105
2.3.2. Lata 2000–2006. Traktat lizboński	105
2.3.3. Lata 2007–2013. Agenda Terytorialna UE	106
2.3.4. Strategia Europa 2020	109
2.3.5. Dylematy polityki spójności terytorialnej	111
2.4. Analiza realizacji przykładowej polityki spójności UE w Polsce w latach 2007–2013	113
2.4.1. Założenia i kryteria programowania polityki spójności w Polsce	113
2.4.2. Realizacja polityki spójności w Polsce w latach 2007–2013	119
2.5. Ocena skuteczności Polityki Spójności UE w perspektywie 2007–2013	122
2.5.1. Mierniki efektywności polityki spójności	123
2.5.2. Efekty polityki spójności na poziomie UE	124
2.5.3. Współpraca transgraniczna i transnarodowa w ramach polityki spójności	127
2.5.4. Badanie skuteczności wydanych środków w latach 2007–2013 – podsumowanie	128
3. Inicjatywy społeczności lokalnych w programach współpracy transgranicznej	131
3.1. Istota i zakres inicjatyw społeczności lokalnych, w tym inicjatywy transgranicznych	131
3.2. Znaczenie inicjatyw społeczności lokalnych dla rozwoju współpracy transgranicznej w świetle modeli teoretycznych	134
3.3. Inicjatywy społeczności lokalnych w dokumentach programowych UE i polskich dokumentach strategicznych	138
3.4. Wsparcie inicjatyw transgranicznych społeczności lokalnych w polskich programach współpracy transgranicznej w perspektywie 2007–2013 i 2014–2020	142
4. Europa Bałtycka i rola Programu Południowy Bałtyk we wspieraniu jej rozwoju	155
4.1. Obszar/region Morza Bałtyckiego i południowego Bałtyku oraz jego problemy rozwojowe	155
4.2. Euroregion Bałtyk jako animator współpracy transgranicznej w obszarze południowego Bałtyku	174

4.3. Efekty wsparcia oferowanego w ramach Programu Południowy Bałtyk w latach 2007–2013 oraz 2014–2020	192
4.4. Główne osiągnięcia programu w opinii jego twórców i beneficjentów	207
5. Wsparcie inicjatyw społeczności lokalnych w Programie Południowy Bałtyk	213
5.1. Zakres wsparcia inicjatyw społeczności lokalnych w Programie Południowy Bałtyk	213
5.2. Najważniejsze projekty wspierające inicjatywy społeczności lokalnych w Programie Południowy Bałtyk i ich kluczowe rezultaty	230
5.3. Ocena skuteczności wspierania inicjatyw społeczności lokalnych w Programie Południowy Bałtyk (słabe i mocne strony obecnego modelu wdrażania tych projektów)	239
5.4. Niezbędne zmiany w sposobach wspierania inicjatyw społeczności lokalnych w Programie Współpracy Transgranicznej Południowy Bałtyk (docelowy model wdrażania projektów wspierających inicjatywy społeczności lokalnych w nowym okresie programowania)	250
6. Współpraca transgraniczna w nowej perspektywie Programu South Baltic Interreg 2021–2027	269
6.1. Rozwój koncepcji współpracy transgranicznej w nowej perspektywie lat 2021–2027	269
6.1.1. Kluczowe dokumenty nowej perspektywy lat 2021–2027	269
6.1.2. Główne problemy współpracy transgranicznej w obszarze południowego Bałtyku	270
6.1.3. Rozwój koncepcji współpracy transgranicznej w nowej perspektywie 2021–2027	276
6.1.4. Zmiany techniczne i organizacyjne w perspektywie 2021–2027	284
6.2. Innowacje tematyczne we wspieraniu współpracy transgranicznej	286
6.3. Jak napisać udany projekt i skutecznie go zrealizować w nowej perspektywie lat 2021–2027	289
Zakończenie	309
Bibliografia	313
Spis rysunków	325
Spis tabel	327